

VINTILĂ I.C. BRĂȚIANU VĂZUT DE CONTEMPORANI

AUREL PENTELESCU

Personalitatea lui Vintilă I.C. Brătianu este practic necunoscută celor de astăzi. Motivele sunt diverse și nu stăruim asupra lor. Nici contemporanii nu au fost generoși cu el, cât a trăit. Abia moartea sa, la 63 de ani, în decembrie 1930, i-a trezit la realitate. Brusc, au realizat că pierduseră un mare om, unul dintre bărbații de seamă ai neamului; pierdere ireparabilă. Un text tipărit în acei ani îl numea, pe drept: „... modestul titan al gospodăriei românești, ctitorul necontestat al economiei noastre moderne și unul dintre cei patru executori testamentari ai generației de la 1848”¹. Pentru a adăuga imediat: „Viața lui a fost o serie neîntreruptă de eforturi tenace iluminate de o credință, moartea lui încununarea unui scurt și tragic martiriu”².

În ședința solemnă, de doliu, a Parlamentului României, din 23 decembrie 1930, Nicolae Iorga a exprimat exact starea de spirit ce trebuia să cuprindă pe contemporani și care să fie atitudinea lor față de valoarea celui dispărut: „Ceea ce facem noi acum – vorbind sincer – este un act de ispășire (subl.n.)”³. Savantul istoric va adăuga apoi, mai mult pentru sine: „La actul acesta de ispășire eu particip cu sufletul împăcat, ca unul care am știut întotdeauna să deosebesc acțiunea politică a unui om de sufletul lui însuși. În paharul de otravă pe care l-a băut Vintilă Brătianu, eu n-am coborât nici o picătură de venin”⁴.

Principial, nu avem nici un fel de motive să nu dăm crezare celor spuse de Nicolae Iorga, deși acesta, cu același îndoliat prilej afirma: „Eu n-am avut să mă bucur de prietenia lui Vintilă Brătianu. Pot spune aici că, prin voia fratelui său (Ion I.C. Brătianu - n.n.) și prin voia lui, cariera mea politică a fost zdrobită. Am acceptat acest fapt care mă pune, în pragul bătrânețelor adânci, mă pune în situațiunea unui învins. Niciodată n-am ținut ură aceluia care, ajutat

¹ Nicolae Bogdan și Achile Rădulescu, *Viața erotică a lui Vintilă I.C. Brătianu*, București, 1934, p. 3 (Biblioteca educației civice, nr. 1).

² *Ibidem*.

³ Vintilă Brătianu, *Culegere de articole și discursuri privitoare la viața și opera sa*, Ploiești, 1931, p. 26.

⁴ *Ibidem*.

de o întreagă societate, m-a biruit. Am simțit totdeauna ceea ce mă leagă de dânsul, ceea ce a legat pe toți membrii generației din care deopotrivă facem parte. Vintilă Brătianu, ca și cei mai buni dintre noi, a fost înainte de toate în viața politică, un om de o onestitate perfectă, un om care a pus toată munca sa desinteresată în serviciul societății românești⁵. Adăugăm noi: tocmai această onestitate perfectă, în numele căreia a acționat fără cruțare, l-a dus la epuizare, ca persoană fizică; consumul său interior era, de cele mai multe ori, peste puterile unui om. Controla tot, verifica tot, cu amănunțime, cu tenacitate, cu probitate profesională desăvârșită.

Nicolae Iorga, cu același prilej, afirma despre Vintilă I.C. Brătianu: „Era într-adevăr un om dârz. Am suferit și eu de pe urma dârzeniei mele. Cu oameni întregi se ține o țară. O mie de fleacuri nu fac cât un singur moment din viața unui astfel de om (subl. n.)”⁶. Și adăuga: „Și oamenii aceștia dârji, domnule președinte, sunt în același timp oamenii cei mai duioși. Lacrămile pe cari nu le pot opri acum, le-am văzut în ochii lui de atâtea ori, și atunci când peste dușmăniile de o clipă mi s-a întâmplat, în această Cameră (Cameră Deputaților - n.n.), de i-am întins mâna. Și oamenii cei mai tari sunt și oamenii cei mai simțitori. Cui îi lipsește tăria nu poate să aibă simțirea; cui îi lipsește simțirea niciodată nu-i va veni dorul de stăpânire al energiei”⁷.

Dar să schițăm câteva repere din viața lui Vintilă I.C. Brătianu. Acestea ne vor permite, fie și sumare, să-l înțelegem cât mai aproape de adevăr. Pentru că **recviemul** ce s-a intonat la moartea sa și câțiva ani după aceea în felurite scrieri memorialistice era sfâșietor de trist și adevărat: cu dispariția fiecăruia dintre bărbații Brătieni – și Vintilă I.C. Brătianu a fost ultimul dintre aceștia, căruia i s-a mai putut face parastas creștinesc național –, neamul românesc simțea tot mai slăbită puterea și mândria izbânzilor sale. Căci, fără exagerare, prin truda și sacrificiul lor, bărbații Brătieni au ctitorit, vreme de aproape o sută de ani, de la 1848 încoace, România modernă; vigoarea și trăinicia statului național român fiind, în acest timp istoric, de neconceput fără efortul pe care ei permanent l-au prestat, într-un elan dezinteresat, de aleasă demnitate și inegalabil încă multă vreme în viitor.

Deși s-a născut la București, în 3/16 septembrie 1867, Vintilă I.C. Brătianu a copilărit la Florica-Argeș, până la vârsta de zece ani. În decorul minunat al Văii Argeșului, în farmecul negrăit de dulce al viei și casei de la Florica, din care – cum spunea un contemporan – „familia Brătianu își extrăgea puterea de viață familială și dragostea de pământul românesc”⁸, s-a plămădit – pecete definitivă – sufletul lui Vintilă I.C. Brătianu. Tot aici avea să fie

⁵ *Ibidem*, p. 27.

⁶ *Ibidem*, p. 28.

⁷ *Ibidem*.

⁸ George Marinescu, *Din viața lui Vintilă Brătianu. Copilăria și studiile*, în *Viața și opera lui Vintilă I.C. Brătianu văzute de prietenii și colaboratorii săi*, București, 1936, p. 2.

înmormântat, în decembrie 1930, la temelia bisericii-necropolă Brățienilor, alături de părintele său Ion C. Brățianu (1821-1891) și fratele mai mare Ion (Ionel) I.C. Brățianu (1864-1927), căruia i-a fost toată viața colaborator tenace și devotat, mort și acesta la 63 de ani, cu doar trei ani mai înainte⁹.

Între cei trei băieți ai „logofătului” – cum se autointitula, glumind evident – Ion C. Brățianu, Vintilă era Prâslea, vesel în permanență și răsfățat de toți. La Florica, cu institutori din Pitești și sub supravegherea duioasă a mamei, Caliochia (Pia), născută Pleșoianu (1841-1920), Vintilă a învățat primele trei clase primare, ca ceilalți frați mai mari Ion (Ionel) și Constantin (Dinu). După absolvirea clasei a patra, la București, a urmat liceul „Sf. Sava”, la fel ca frații mai mari, cu bacalaureatul în vara anului 1885, la nici 18 ani. A urmat apoi, timp de șase luni, ca orice bacalaureat, școala militară de ofițeri de rezervă (artilerie), fiind înălțat la gradul de **sublocotenent** în aprilie 1886. În toamna aceluiași an era deja la studii la Paris, alături de frații săi, unde după anul preparator la liceul Saint Louis, va fi admis, în 1887, la faimoasa Școală Centrală, dovedindu-se un student eminent, în admirația colegilor și profesorilor, dincolo de chiar invidia lor. Avea 20 de ani și era preocupat aproape în exclusivitate de felul „cum ar putea să întrebuințeze mai bine pentru studii cele 24 de ore ale zilei”¹⁰. Chiar în primul an de studii a fost clasificat pe locul întâi, faptul conferindu-i rangul de **comisar** al Școalei Centrale. El este primul român comisar la această școală și fratele Dinu anunța cu mândrie tatălui această clasificare: „De un timp imemorial, dacă nu niciodată, nu mai a fost român comisar (14/26 iunie 1888)”¹¹. Într-o scrisoare, datată Paris 9/21 decembrie 1888, Vintilă I.C. Brățianu se arăta entuziasmat de studiile sale ingineresti, urmate după voința tatălui său, care își vedea fiii pregătiți nu pentru o carieră politică, cum în mod eronat s-ar putea crede – și s-a crezut, în epocă, dar și ulterior –, ci pentru o profesie mult folositoare renașterii economice a țării. Scrisa Vintilă I.C. Brățianu atunci: „Acum văd câtă dreptate ai avut să mă împingi pe calea aceasta și rău mi-ar fi părut acum să fac altceva. Nu cred să fie ramură de știință unde să ai un câmp mai vast de lucru, lucru propriu al tău. Nu zic că literele sunt displăcute, dar găsesc că nu este atâta libertate de idei ca aici și desigur nici atâta siguranță în cele ce susții”¹².

Bolnav, și retras din viața politică încă din februarie 1888, Ion C. Brățianu vedea fericit ascensiunea celor trei băieți ai săi, trimiși la studii ingineresti în Franța. „Sunteți cum v-am dorit – scrisa într-o scrisoare din 2 noiembrie 1888 – și că o să pot zice, când voi muri, mai mult decât tatăl meu,

⁹ I.G. Duca, *Vintilă Brățianu* (Decembrie 1931), în Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Liberalli. O istorie în date, documente și personalități, 1875-1947*, Editura MECTIS, Ploiești, 1999, p. 232.

¹⁰ Cf. George Marinescu, *op. cit.*, p. 10.

¹¹ *Ibidem*, p. 13.

¹² *Apud ibidem*, p. 15.

că mor fericit, căci las în urma mea copii buni în toată puterea cuvântului!¹³ Adevăr și premoniție, deopotrivă. La șaptezeci de ani, în 1891, după o viață zbuciumată, pusă, fără odihnă și fără preget, la temelia făuririi și independenței statului național român, „logofătul” Ion C. Brătianu trecea pragul acestei lumi, în casa de la Florica, care, azi, ar trebui să devină sanctuarul neamului românesc, cu pelerinaje, ca la sfintele mănăstiri, un muzeu al românilor ori de unde aceștia ar fi. „Florica – scria un contemporan cu Vintilă I.C. Brătianu – va rămâne în istoria românească ca un simbol al adevăratei vieți de familie creatoare de energii”¹⁴.

Diplomat-inginer al Școalei Centrală de Arte și Manufacturi din Paris, Vintilă I.C. Brătianu a revenit în țară la sfârșitul lunii martie 1891, fiind angajat, sub conducerea lui Anghel Saligny, la construcția podului peste Dunăre de la Cernavodă, în condițiile specifice, lipsite de confort, ale vieții de șantier. „Anii de școală ai lui Vintilă Brătianu s-au scurs – consemnează un contemporan. Omul muncii și al datoriei începe brusc viața de bărbat”¹⁵. Nici nu împlinise 24 de ani. Reprezentant al „Campagnie de Fives-Lille” din Franța, care câștigase licitația pentru execuția podului peste Dunăre, Vintilă I.C. Brătianu, cu rigoarea și tenacitatea specifice, a depus o prestație remarcabilă pentru ca uzinele producătoare de furnituri din oțel „Schneider” din Creusot să le livreze la timp și cu calitățile cerute¹⁶. Ulterior a primit execuția podurilor de cale ferată peste Argeș, mai întâi, și peste Sabar, pe ruta București-Giurgiu, misiune onorată cu exemplar profesionalism¹⁷.

La nici 30 de ani împliniți, în 1897, Vintilă I.C. Brătianu a fost desemnat de către guvernul Dimitrie A. Sturdza în funcția de director general al Regiei Monopolurilor Statului ca o recunoaștere a calităților sale, dovedite deja, de bun organizator și gospodar deosebit. De fapt, de aici înainte, timp de peste trei decenii, până la trecerea sa în neființă, Vintilă I.C. Brătianu va fi solicitat să ocupe înalte funcții în administrația de stat, de cele mai multe ori în posturi cheie pentru destinele economice ale statului român, cum a fost aceea de ministru de Finanțe, prestată timp de aproape șapte ani, în două importante etape: 19 ianuarie 1922-29 martie 1926, în guvernul prezidat de fratele său Ion I.C. Brătianu; 21 iunie 1927-9 noiembrie 1928, unde, de la 24 noiembrie 1927 după moartea fratelui său Ion I.C. Brătianu, a preluat și președinția Consiliului de Miniștri, în calitate de președinte ales al Partidului Național Liberal¹⁸.

Precizăm că primul ministeriat al lui Vintilă I.C. Brătianu a fost în

¹³ *Ibidem*, p. 14.

¹⁴ *Ibidem*, p. 19.

¹⁵ *Ibidem*, p. 26. Vezi și R. Balulescu, *Primii ani ai carierei lui Vintilă Brătianu, în Viața și opera lui Vintilă I.C. Brătianu văzute de prietenii și colaboratorii săi*, București, 1936, p. 39-49.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, p. 35.

¹⁸ Vezi pentru aceasta Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi - 1859 până în zilele noastre - 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 88-95.

Ministerul de Război, în perioada 15 august 1916-19 iulie 1917, urmat, în perioada 19 iulie 1917- 5 februarie 1918, de acela la Ministerul Materialelor de Război¹⁹. Ambele mandate s-au consumat într-o perioadă grea pentru țară: declanșarea războiului împotriva Austro-Ungariei, la 15 august 1916; înfrângerile Armatei Române în acmpania anului 1916; retragerea în Moldova, cu Familia Regală și guvernul la Iași; refacerea Armatei Române în prima parte a anului 1917, pe teritoriul românesc și nu peste Nistru, cum insistase guvernul țarist; revoluția bolșevică (25 octombrie- 7 noiembrie 1917) și armistițiul de la Focșani (26 noiembrie-9 decembrie 1917), care au pulverizat pur și simplu marile victorii ale Armatei Române din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz ș.a.m.d. Tuturor acestora aprige încercări ministrul Vintilă I.C.Brătianu le-a făcut cu tenacitate față, oferind soluții viabile și luând decizii de importanță cardinală²⁰. De notat că, în această perioadă grea împlinise cincizeci de ani, iar soția și unicul fiu rămăseseră din toamna anului 1916 în teritoriul ocupat²¹.

În 1936, un contemporan cu Vintilă I.C.Brătianu, inginerul R. Baiulescu - inspector general și fost director general la C.F.R., afirma: „Nici un nume nu a fost mai cunoscut, mai răspândit și mai reputat – de vreo 40 de ani încoace – în lumea economică, financiară și tehnică, decât acela al lui Vintilă Brătianu. Cele mai multe din înfăptuirile mari, ce s-au realizat în țara noastră, în ultimile cinci decenii, pe terenul economic, industrial și financiar, se datoresc sugestuniilor, orientării și energiei lui Vintilă Brătianu”²². Pentru ca unul dintre colaboratorii săi apropiați, din anii 1914-1930, Constant Georgescu – profesor universitar, avocat, deputat, fost secretar general al Ministerului de Industrie și Comerț, să afirme – și afirmația acestuia nu o găsim exagerată, fiind ilustrată cu șirul multor fapte doveditoare: „Vintilă Brătianu se poate spune că a fost pentru România ceea ce Colbert a fost pentru Franța, Cromwell pentru Anglia, Frederic Liszt pentru Germania. Epoca de la 1895 până la 1930 trebuie să-i poarte numele în istoria economică a României, pentru că a fost dominată în materie economică și financiară de marea sa personalitate (subl. n.)”²³.

În context, se impune precizarea că experiența dobândită de Vintilă I.C.

¹⁹ *Ibidem*, p. 76-78.

²⁰ Vezi pentru aceasta Vintilă I.C. Brătianu, *Însemnări asupra ultimelor evenimente ale României*, Iași, 1917, p. 23, precum și studiul nostru (în manuscris) *Vintilă I.C. Brătianu, ministru de război*, prezentat la primul simpozion „Brătienii în istoria României”, 30 septembrie 1999, de la Florica, Ștefănești-Argeș.

²¹ Cf. *Viața și opera lui Vintilă I.C. Brătianu văzute de prietenii și colaboratorii săi...*, p. 6.

²² *Ibidem*, p. 39.

²³ *Ibidem*, p. 641. Jean Baptiste Colbert (1612-1683), ministru al lui Ludovic al XIV-lea, regele Franței, a acționat energic pentru dezvoltarea industrială a Franței și dezvoltarea comerțului internațional al țării sale; Oliver Cromwell (1599-1658), ca membru al Parlamentului a promovat o politică economică fermă chiar împotriva suveranului său, Regele Carol I, pe care l-a înlăturat, judecat și condamnat la moarte, preluând puterea sub titlul de lord protector al Marii Britanii; Frederic Liszt (1789-1846), economist german, profesor la Tübingen, promotor al ideii unui comerț prosper, cu scopul consolidării și unificării statelor germane.

Brătianu, timp de 2 ani, 1897-1899, la conducerea Regiei Monopolurilor Statului a fost hotărâtoare pentru confirmarea viabilității concepției sale economice, financiare și politice, numită în epocă „Prin noi înșine“, dezvoltată ulterior în toate funcțiile pe care le-a ocupat în administrația de stat sau ca deputat în Parlament, din 1903. Nu numai că „a dat acestei instituții (Regia Monopolurilor Statului - n.n.) o organizare vie, căreia i se datoresc în cea mai mare parte progresele ce s-au făcut în ultimile patru decenii (1897-1936 n.n.)“²⁴, dar a asigurat, cu inovații remarcabile, gestionarea sării, tutunului, căilor de navigație etc. cu randament maxim sporind astfel „încrederea în forțele vii ale neamului și credința în ascensiunea lui prin propriile-i puteri“²⁵. Ulterior, peste tot a procedat la fel: ca secretar general al Ministerului de Finanțe, în anii 1901-1903; ca primar ales al Capitalei, în anii 1907-1910; ca director la Banca Națională a României, în 1910; ca ministru de Război și ministru al Materialelor de Război, în anii 1916-1918; dar, mai ales, ca ministru de Finanțe, în perioadele de timp deja arătate, ce au urmat fărâșirii României întregite în anul 1918²⁶.

Organizarea statului, cu instituții temeinice bine gândite, durabile la preocupat întreaga sa viață pe Vintilă I.C. Brătianu. În concepția sa statul român nu putea fi decât un stat liber, un stat absolut suveran, care trebuia ferit de orice imixtiune străină. Idealul muncii sale ca specialist și om politic era „un popor liber dar și bogat; un stat bogat într-o țară bogată“²⁷. Ca urmare, cum aprecia un contemporan: „Formula «Prin noi înșine» era un strigăt de alarmă adresat românilor, pentru a le trezi conștiința drepturilor ce au asupra bogățiilor țării; un protest contra acaparării bogățiilor de către străini și aservirii muncii naționale de aceștia“²⁸. Vintilă I.C. Brătianu susținea că formula «Prin noi înșine» „nu avea nevoie de justificare“, întrucât ea izvoră „din instinctul de conservare a Neamului“²⁹. Într-un discurs ținut în Parlament la 11 februarie 1925 clama: „Noi (Partidul Național Liberal - n.n.) ducem o politică pe care veți fi siliți să o urmați toți cei ce veți veni la cârma statului după noi, — dați aveți suflet de român, politica pentru așezarea economiei și finanțelor pe baze naționale (subl. n.)“³⁰.

Vintilă I.C. Brătianu avea o încredere profundă în forțele vii ale națiunii, în capacitatea și priceperea românilor, considerând poporul român capabil de a fi un popor de elită. Concepția sa economică deriva ca și concepția sa politică

²⁴ *Ibidem*, p. 69.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Vezi pentru aceasta monumentală lucrare memorialistică, citată deja, *Viața și opera lui Vintilă I.C. Brătianu văzute de prietenii și colaboratorii săi*, București, 1936, p. 696 (Publicațiunile Așezământului Cultural Ion C. Brătianu, XXXII).

²⁷ *Ibidem*, p. 647.

²⁸ *Ibidem*, p. 644.

²⁹ *Ibidem*, p. 645.

³⁰ Apud *ibidem*, p. 646.

dintr-un sentiment înalt de patriotism și de demnitate națională. El considera că de bogăția cu care natura a dotat, în mod atât de generos, România, de la petrol, sare, păduri la cereale și animale, este drept și logic să profite în primul rând, prin propria sa muncă, poporul, statul român. Într-un discurs din 1924 în Parlament, afirma: „A spune creditorilor din străinătate că nu suntem în stare să ne refacem decât prin bunăvoința lor, constituie o adevărată cerșetorie, care nu corespunde cu situațiunea unui stat bogat și independent”³¹. În fond, concepția sa era că, în momente de criză, trebuie evitate împrumuturile de stat, întrucât condițiile ajutorului nu pot fi decât abuzive, împovărătoare. De aceea s-a opus cu înverșunare, spre exemplu, în 1922, de a se concesiona căile ferate la străini. La fel, a protestat cu vehemență când Marile Puteri au vrut ca porțiunea Dunării de la Brăila la Galați și porturile Dunării de Jos să fie scoase de sub administrația românească și trecute sub regim internațional. „Libertatea navigației Dunării – afirma Vintilă I.C. Brătianu – nu cere internaționalizarea porturilor, ci numai a cursurilor apei, pentru ca oricine să poată naviga nestânjenit. Odată însă ce vasul ajunge la mal, acolo intră în joc dreptul statului suveran riveran”³².

Pe drept cuvânt, profesorul universitar Ion Simionescu, membru al Academiei Române afirma: „Rar om politic mi-a fost dat să cunosc, la care țara să rămână în toate împrejurările, icoana neștersă către care își ridică privirea în fiecare zi”³³. Iar academicianul Ludovic Mrazec nota, pe temeiul unei îndelungate colaborări cu Vintilă I.C. Brătianu în domeniul zăcămintelor de sare și de petrol: „Structura gândirii sale era științifică. Metoda sa de a lucra era științifică, pentru cazurile cunoscute mie: adâncirea problemei, alcătuirea unui plan general și al unui program de execuție”.

În acest context, este de remarcat vasta preocupare a lui Vintilă I.C. Brătianu pentru gestionarea bogățiilor țării. Ca deputat în Parlament, din 1903, a înțeles limpede valoarea „factorilor de energie” în dezvoltarea industrială a unei țări și a impus în 1924, Legea Minelor, prin care s-a creat o industrie română de petrol în cadrul industriei de petrol din România și s-au naționalizat minele de cărbuni de la Lupeni și Petroșani. Opoziția politică s-a manifestat cu violență, taxându-l pe Vintilă I.C. Brătianu ca fiind xenofob, dictator și animat de „naționalism economic”. Aceste acuzații vor fi puternic amplificate, din 1927, de opoziția național-țărănistă, cu grave consecințe asupra sănătății lui Vintilă I.C. Brătianu. Academicianul L. Mrazec arăta clar: „Însemnătatea universal recunoscută și spusă a petrolului justifică larg unele din măsurile politicii de stat ce Vintilă Brătianu a căutat să imprime Legii Minelor din 1924. Ele au fost taxate de xenofobie. O greșeală și o nedreptate. Vintilă Brătianu nu

³¹ *Ibidem*, p. 636.

³² *Ibidem*, p. 650.

³³ *Ibidem*, p. 561.

era xenofob. (...) Nici una din întreprinderile străine de petrol din țară nu a fost stânjenită în funcționarea ei normală (subl. n.)³⁴. Pe drept cuvânt profesorul Constan Georgescu, deja citat, se întreba: „Ce export am fi putut avea, dacă nu ar exista o industrie puternică petrol, care asigură (în 1936-n.n.) 70% din exportul țării?”³⁵. Pentru a adăuga imediat: „Fără politica (industrială-n.n.) inaugurată de Vintilă Brătianu n-am fi fost în măsură să continuăm ridicarea nivelului economic al țării, până la a construi locomotive de drum de fier, aeroplane și tunuri în țară”³⁶.

Nu există încă – după știința noastră – un studiu profund (sau mai multe, pe domenii) privind mecanismele renașterii economice a României întregite în anii dintre cele două războaie mondiale. Faptul acesta ar putea fi extrem de benefic azi. S-ar putea observa vigoarea concepției politice, economice și financiare a României din acei ani, cuprinsă în sintagma „Prin noi înșine”, și forma concretă a acestei concepții: echiparea industrială a țării în toate domeniile, pe temeiul inițiativei și priceperii naționale, ca victorie a capitalului românesc. Evident, în acest vast context prezența și activitatea lui Vintilă I.C. Brătianu, până în anul morții sale, 1930, nu se pot eluda. S-a spus în epocă despre el – și faptul este adevărat – că „a păzit cu sălbăticie (comportament fanatic, sălbatic-n.n.) bogățiile neamului de toate felurile”³⁷. În politica sa industrială s-a lovit de rezistența marilor state industriale occidentale, care erau amenințate să piardă debușeurile în România. S-a căutat pe căi laterale, presând asupra finanțelor statului, să-l convingă a renunța la politica sa. N-a cedat, pentru că Vintilă I.C. Brătianu spunea adesea: „Interesele vitale ale statului nu pot fi obiect de târguieli și transacțiuni”³⁸. Într-un discurs al său din 11 februarie 1925 în Parlament, la imputarea ce i se aducea că are obiceiul „de a trânti ușile cabinetelor străine (ca și fratele său mai mare, Ionel I.C. Brătianu la Conferința Păcii de la Paris din anul 1919-n.n.), a răspuns cu energie și demnitate: „Trebuie oare, fiindcă ne permitem să spunem celor mari care sunt interesele și drepturile noastre, să renunțăm la apărarea noastră (prin forța economică și financiară proprie a statului-n.n.) în aceste timpuri, de îndrumări hotărâtoare pentru viitorul Neamului, fiindcă ne-ar aduce unele greutăți trecătoare?”³⁹.

Este lesne de înțeles, în acest context, gestul de ispășire la care îndemna Nicolae Iorga, atunci când Vintilă I.C. Brătianu a trecut, în decembrie 1930 pragul acestei lumi. Un stâlp de nădejde al neamului românesc se prăbușise prea timpuriu. Cu toate acestea, cei de atunci – ca și noi cei de astăzi, cuprinși

³⁴ *Ibidem*, p. 485.

³⁵ *Ibidem*, p. 654.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, p. 645.

³⁸ *Ibidem*, p. 653.

³⁹ *Ibidem*.

de euforia unui fals europenism – greu au înțeles (unii nu au înțeles niciodată – nu din necunoaștere, ci din rea credință) că formula „Prin noi înșine“ este una națională și nu de partid (liberal), ca expresie sintetizatoare a independenței și suveranității statului, ca pecete a identității noastre naționale.

Ce ar fi devenit România, din punct de vedere economic, financiar dar și politic dacă nu ar fi fost cel de-al doilea război mondial? Mai mult, ce ar fi devenit aceeași Românie întregită dacă, după al doilea război mondial, în dispreț și cu acordul democrațiilor occidentale prospere, nu ar fi fost azvârlită în cazanul colhozului comunist, cu vaste teritorii răpite, aflate și astăzi sub administrații străine? România visată de Vintilă I.C. Brătianu – o Românie prosperă sub raport economic mai întâi, nu s-a mai realizat, cum nu s-a mai realizat, după război, nici unitatea național-statală a românilor. Deși neamul Brătienilor nu s-a stins încă, un Ionel I.C. Brătianu sau un Vintilă I.C. Brătianu sunt de așteptat să răsară din rândurile generațiilor ce vor veni, fiindcă doctrina și concepțiile subsumate formulei „Prin noi înșine“ nu au fost create pentru un timp efemer, ci pentru eternitate.

Să închidem această evocare, citând, din nou, din Nicolae Iorga: „Vintilă Brătianu a fost, în același timp cu noi toți, un credincios nu fanatic, ci sălbatic, al neamului din care făcea parte și căruia i-a închinat până la sfârșit, peste greșelile de care suntem capabili, toate puterile lui (...) **Îndărătnicia lui, sfânta lui îndărătnicie, a fost o cheazășie de biruință** (subl. n.)”⁴⁰. Vorba latinilor: *Labor improbus omnia vincit* (Munca dărză învinge toate).

⁴⁰ Vintilă Brătianu, *Culegere de articole și discursuri privitoare la viața și opera sa*, Ploiești, 1931, p. 27.